

לר' שמעון אליבא דרב פפא – נוטל הגזלן כמנהג האריס, למחצה לשליש ולרביע.
(בב"מ מג: תלו מחלוקת בית שמאי ובית הלל במח' ר' יהודה ור' מאיר).

קמט. האם בעלי חובות של המוכר גובין מן הלוקח את השבח שהשביחה הקרקע? (צה:–צו).

אם סכום החוב כשיעור הקרקע עם שבחה – גובין, ואפילו שבה המגיע לכתפים. ואם לאו – אינם גובין את השבח (המגיע לכתפים עכ"פ). אלא שלמ"ד שאין הלוקח יכול לסלק הבע"ח בדמים, נוטל את הקרקע המושבחה ומחזיר ללוקח דמים כשיעור השבח. וכן למ"ד שיכול לסלקו בדמים, אם עשאה אפתיקי, שלא יהא לו פרעון אלא מקרקע זו – גובה אותה כמות שהיא ומחזיר ללוקח דמים כשיעור השבח.

קנ. א. לאותן שיטות שהגזלן זוכה (או זוכה חלקית) בשבח שהשביח – מה הדין כשמכרה לאחר עם השבח, או שמכר והלוקח השביח?

ב. ומה הדין כנ"ל, בלוקח נכרי?

ג. כנ"ל, בגוי שגזל ומכר לישראל.

ד. בישראל שגזל ומכר לגוי והשביח ומכר לישראל.

א. זוכה הלוקח בשבח, כדין הגזלן. (ומדובר כאן רק על מטלטלין. תוס').

ב-ג. לא תקנו שיזכה בשבח.

ד. תיקן.

קנא. א. מי שנטל חפץ מחברו ועשה בו מלאכה והרויח – האם וכמה הוא חייב לשלם לבעל החפץ?

ב. מה הדין כנ"ל בקרקע ובעבדים? (צו:–צז).

א. אם נטלו בתורת גזילה – אינו משלם אלא דמי הפחת אם ישנו. ואמנם, היה מעשה כזה בגזלן ידוע שנטל צמד בקר וחרש בו – וקנסו רב נחמן שייחלק עם הבעלים בשבח.

ואם נטלו בתורת שכירות – חייב לשלם שכרו. ואם הפחת מרובה על השכר – משלם הפחת. (ואם אינו מיועד לשכר, ואין שום חסרון לבעלים בשימוש של זה – באנו לשאלת 'זה נהנה וזה לא חסר'. ודוקא כשלא ירד בתורת גזלנות).

ב. כיון שקרקע אינה נגזלת, וכן עבדים לדעת הסוברים עבדי כמקרקעי – חייב לשלם לו שכרו. אך דוקא כשהבעלים חסרים בכך, כגון שבלקוחתו של זה לא יכלו הבעלים להשתמש, או שעומד להשכרה, אבל ללא החסרון – פטור, כי אדרבה, ישנה הנאה לבעלים מכך, שהבית מיושב, והעבד אינו הולך בטל.

קנב. המלוה חבירו על המטבע ונפסלה המטבע באותו מקום – האם יכול לשלם לו במטבע הפסולה? (צז:)

הלווהו סחורה או כל דבר אחר (לאפוקי מעות, ששיטת רש"י כאן, שלכו"ע מחזיר לו אותן מעות שהלווהו. ודוקא בסתם – תוס'. וע' במדכ"י ועוד) על המטבע – רב אמר: נותן לו מטבע היוצא בשעת הפרעון. ושמואל אמר: יכול לתת לו את המטבע שנפסלה, אם היא יוצאת במקום אחר, אלא שהתנו שלא אמר שמואל אלא בשאין המלכויות מקפידות זו על זו (להיות מטבע של זו אצל זו), או אף אם מקפידות, אך יש לו דרך לאותו מקום שיוצא שם המטבע, וניתן להעבירו ע"י הדחק לשם, שלא בודקים את העוברים. (ולשיטת רב יהודה, מטבע שנפסל הריהו כנסדק וא"א לתת לו מטבע שנפסל, גם בהלווהו מעות. תוס').

קנג. פרט אם יש חיוב תשלומין במקרים דלהלן:

א. זרק מטבע של חבירו לים הגדול.

ב. שף מטבע של חבירו.

ג. צרם אוזן פרתו של חבירו.

ד. שרף שטר חוב של חבירו. (צח)